

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	18.09.2005
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.12.2005
Avaldamismärge:	

Erakonnaseadus

Vastu võetud 11.05.1994
[RT I 1994, 40, 654](#)
 jõustumine 16.06.1994

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
16.05.1996	RT I 1996, 37, 739	08.06.1996
06.06.1996	RT I 1996, 42, 811	01.10.1996
17.06.1998	RT I 1998, 59, 941	10.07.1998
17.02.1999	RT I 1999, 27, 393	01.07.1999
29.01.2002	RT I 2002, 21, 117	04.03.2002
13.03.2002	RT I 2002, 29, 174	01.07.2002
07.05.2002	RT I 2002, 42, 264	24.05.2002
12.06.2002	RT I 2002, 57, 355	18.07.2002
03.12.2002	RT I 2002, 102, 602	01.01.2003
18.12.2002	RT I 2003, 4, 22	23.01.2003
18.12.2003	RT I 2003, 90, 601	01.01.2004 , osaliselt 1. 01. 2008
28.06.2005	RT I 2005, 47, 387	18.09.2005

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Erakonna mõiste

(1) Erakond (partei) on Eesti kodanike vabatahtlik poliitiline ühendus, mille eesmärgiks on oma liikmete ja toetajaskonna poliitiliste huvide väljendamine ning riigivõimu ja kohaliku omavalitsuse teostamine, ning mis on registreeritud käesolevas seaduses sätestatud korras.

(2) Erakond on mittetulundusühing. Erakonnale laieneb mittetulundusühingute seadus niivõrd, kui võrd käesolevas seaduses ei sätestata teisiti.
[\[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004\]](#)

§ 2. Erakonna eesmärkide saavutamise vahendid

[\[RT I 2003, 4, 22- jõust. 23.01.2003\]](#)

(1) Erakonna eesmärkide saavutamise vahendid on:

- 1) erakonna kandidaatide esitamine ning valimiskampaania läbiviimine Riigikogu, Euroopa Parlamendi ja kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel;
- 2) erakonna osalemine Riigikogusse valitud erakonnaliikmete kaudu Riigikogu tegevuses, Euroopa Parlamenti valitud erakonnaliikmete kaudu Euroopa Parlamendi tegevuses, kohaliku omavalitsuse volikogusse valitud erakonnaliikmete kaudu volikogu tegevuses, Riigikogusse ja kohaliku omavalitsuse volikogusse valitud erakonnaliikmete kaudu vastavalt Vabariigi Presidendi valimisel, Vabariigi Valitsuse ja kohaliku omavalitsuse täitevorganite moodustamisel, rahvusvahelises koostöös välisriikide erakondadega.

(2) [\[Kehtetu - RT I 1996, 42, 811- jõust. 01.10.1996\]](#)

§ 3. Erakonna moodustamise territoriaalsuse põhimõte

(1) Erakond moodustatakse territoriaalsuse põhimõttel. Erakond ei või asutada oma struktuuriüksusi asutustes, ettevõtetes ega organisatsioonides.

(2) Eestis asutatud, registreeritud ja tegutsevate erakondade juhtorganid ning struktuuriüksused peavad asuma Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all oleval territooriumil. Erakonna struktuuriüksus võib asuda ka välisriigis, kui see ei ole vastuolus selle riigi seadustega.

§ 4. Erakonna tegevuse piirangud

(1) Keelatud on erakonnad, kelle eesmärgid või tegevus on suunatud Eesti põhiseadusliku korra või territoriaalse terviklikkuse vägivaldsele muutmisele või on muul viisil vastuolus kriminaalseadusega.

(2) Relvi valdavad, samuti sõjaväeliselt korraldatud või sõjaväelisi harjutusi harrastavad ühingud või liidud ei või tegutseda erakonnana ega erakonna struktuuriüksusena.

(3) Keelatud on sekkumine erakonna siseasjadesse, välja arvatud seadusega lubatud erijuhul.

(4) Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all oleval territooriumil on keelatud teise riigi erakonna või selle struktuuriüksuse või muu poliitilise ühenduse või selle struktuuriüksuse moodustamine ja tegutsemine.

§ 5. Erakonna liikmed

(1) Erakonna liikmeks võib olla vähemalt 18-aastane teovõimeline Eesti kodanik. Üheaegselt võib kuuluda ainult ühte erakonda.

(2) Erakonna liikmeks astumisele, samuti väljaastumisele ja väljaarvamisele kohaldatakse mittetulundusühingute seadust, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.

(2¹) Erakonna liige astub erakonnast välja kirjaliku teate alusel. Väljaastumine jõustub, kui teade on erakonna juhatusele üle antud.

[Lõike 3 sõnastus kuni 31. 12. 2007]

(3) Erakonna liikmeks ei või olla:

1) õiguskantsler ja tema nõunikud;

2) riigikontrolör ja Riigikontrolli peakontrolör;

3) kohtunik;

4) prokurör;

5) politseiametnik;

6) tegevteenistuses olev kaitseväelane;

7) piirivalveametnik ja tegevteenistuses olev piirivalvur.[Lõike 3 sõnastus alates 1. 01. 2008]

(3) Kaitseväge tegevteenistuses olev isik ei tohi olla erakonna liige.

(4) Vabariigi President peatab ametisoleku ajaks oma erakondliku kuuluvuse.

(5) Erakonnal ei või olla kollektiivliikmeid.

[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2008]

2. peatükk

Erakonna asutamine ja selle tegevuse korraldus

§ 6. Erakonna asutamine

(1) Erakond asutatakse lihtkirjalikus vormis asutamislepinguga. Erakonna asutamislepingule kohaldatakse mittetulundusühingute seaduses (RT I 1996, 42, 811; 51, 967) sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.

(2) Erakond registreeritakse, kui tal on vähemalt 1000 liiget.

§ 7. Erakonna põhikiri ja programm

(1) Erakonna tegevuse aluseks on põhikiri.

(2) Erakonna põhikirjale kohaldatakse mittetulundusühingute seaduses põhikirjale sätestatud nõudeid.

(2¹) Erakonna põhikirja muutmise otsus on vastu võetud, kui selle poolt on hääletanud üle poole üldkoosolekul osalenud liikmetest või nende esindajatest ja põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet.

(3) Erakonna poliitilise tegevuse aluseks on programm. Selle kinnitamise ja muutmise kord sätestatakse erakonna põhikirjas.

[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§ 8. Registrisse kandmise avaldus

Erakonna mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kandmise avaldusele tuleb lisaks mittetulundusühingute seaduse §-s 10 sätestatule lisada:

- 1) juhatuse liikmete poolt allakirjutatud programm;
- 2) erakonna liikmete nimekiri, mis sisaldab erakonna liikmete nimed, isikukoodid ja liikmeksastumise päeva, kuu ja aasta;
- 3) erakonna sümbolika näidis või kavand, kui need on põhikirjaga ette nähtud.

[RT I 2002, 57, 355- jõust. 18.07.2002]

§ 8¹. Erakonna liikmete nimekiri

(1) Erakonna juhatus peab erakonna liikmete nimekirja, millesse kantakse igapäev ees- ja perekonnanimi, isikukood, liikmeksastumise ning väljaastumise või väljaarvamise aeg. Nimekirja võib kanda ka muid andmeid, kui see ei ole vastuolus seadusega.

(2) Erakonna juhatus esitab iga aasta 1. veebruariks asukohajärgsele kohtu registriosakonnale erakonna liikmete nimekirja 1. jaanuari seisuga, välja arvatud väljaastunud ja väljaarvatud liikmete osas. Riigikogu valimise seaduse ja Euroopa Parlamendi valimise seaduse täitmise tagamiseks esitab erakonna juhatus erakonna liikmete nimekirja Riigikogu liikmekandidaatide või Euroopa Parlamendi liikmekandidaatide registreerimiseks esitamise viimase päeva seisuga sellele päevale järgneval päeval.

(3) Justiitsminister kehtestab käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud nimekirja elektroonilise esitamise nõuded.

(4) Erakonna juhatus võib esitada ning erakonnast väljaastunud või väljaarvatud isiku nõudel peab esitama sellekohase teate kohtu registriosakonnale. Kui isiku liikmeks olek nähtub veebilehel avalikustatud erakonna liikmete nimekirjast, teeb kohtu registriosakond sinna teate alusel märke väljaastumise või väljaarvamise kohta.

(5) Kui erakonna juhatus ei ole esitanud käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud teadet, võib erakonnast väljaastunud või väljaarvatud isik ise esitada teate märke tegemiseks. Teade peab olema notariaalselt kinnitatud. Notar saadab teate notariaalselt kinnitatud ära kirja erakonna juhatusele.

[RT I 2003, 4, 22- jõust. 23.01.2003]

§ 9. Erakonna põhikirja registreerimise otsustamine

(1) [Kehtetu - RT I 1996, 42, 811- jõust. 01.10.1996]

(2) Erakonda ei registreerita juba registrisse kantud või sellest kustutatud erakonna nime all.

§ 9¹. Erakonna üldkoosolekul osalemine ja hääletamine

Erakonna üldkoosolekul võib osaleda ja hääletada erakonna liige või põhikirjas ettenähtud juhul tema esindaja, kellele on antud lihtkirjalik volikiri. Esindajaks võib olla ainult teine erakonna liige.

[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§-d 10--11.

[Kehtetud - RT I 1999, 27, 393 - jõust. 01.07.1999]

§ 12. Erakonna tegevuse seaduslikkuse tagamine, selle ühinemine, jagunemine ja lõpetamine

(1) Erakonna tegevuse seaduslikkuse tagamine ning erakonna ühinemine, jagunemine ja lõpetamine toimub mittetulundusühingute seaduse alusel. Erakondade ühinemiseotsus on vastu võetud, kui selle poolt hääletas üle poole üldkoosolekul osalenud või esindatud liikmetest. Ühinemises või jagunemises osalevad erakonnad esitavad lisaks mittetulundusühingute seaduses ettenähtud andmetele ka käesoleva seaduse §-s 8 ettenähtud andmed. Erakonna liikmete nimekiri peab kajastama ühinemise või jagunemise järgset seisu.

(2) Kohtu registriosakonnal on õigus nõuda erakonna juhatusele käesoleva seaduse § 8¹ lõikes 2 nimetatud nimekirja esitamist registriosakonna määratud kuupäeva seisuga, kui on alust arvata, et erakonna liikmete tegelik arv on langenud alla 1000.

(3) Kui erakonna liikmete arv langeb alla 1000 ning vabatahtlikku lõpetamist ei ole alustatud, võib sundlõpetamise algatamist taotleda lisaks mittetulundusühingute seaduse § 40 lõikes 1 nimetatud isikutele ka kohtu registriosakond.

(4) Eesti põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele suunatud tegevuse või eesmärkidega erakonna tegevuse lõpetamine toimub põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses (RT I 2002, 29, 174 ; 2003, 4, 22; 24, 148) sätestatud korras.

[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

2¹. peatükk **ERAKONNA VARA JA VAHENDID**

[RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§ 12¹. Erakonna vara ja vahendid

(1) Erakonna vara ja vahendite allikaks on üksnes tema poolt põhikirjaga kehtestatud liikmemaksud, käesoleva seaduse alusel saadud eraldised riigieelarvest, füüsiliste isikute annetused ning tulu erakonna varalt.

(2) Erakond ei tohi vastu võtta anonüümset ega varjatud annetust.

(3) Varjatud annetuseks loetakse mis tahes kaupade, teenuste, varaliste ja mittevvaraliste õiguste loovutamist erakonnale tingimustel, mis ei ole kättesaadavad teistele isikutele.

(4) Erakond võib sõlmida laenu- või krediidilepingu, kui laenuandja või krediidiandja on krediidasutus ning leping on tagatud erakonna varaga või tema liikme käendusega.

§ 12². Majandusaasta aruanne

(1) Majandusaasta aruande koostamiseks viib erakond, mis saab eraldist riigieelarvest, läbi audiitorkontrolli.

(2) Erakonna üldkoosolek või põhikirja järgi seda asendav organ kinnitab igal aastal erakonna majandustegevuse aruande ja avalikustab selle erakonna veebilehel. Aastaruanne koos seadusega ettenähtud lisadega avaldatakse Riigi Teataja Lisas.

§ 12³. Annetuste avalikkus

(1) Erakonna poolt saadud annetuste kohta peab erakond registrit. Erakond avalikustab annetuste registri oma veebilehel.

(2) Annetuste registris märgitakse annetaja nimi, tema kontaktandmed ning annetuse väärtus. Mitterahalise annetuse korral määrab annetuse väärtuse annetaja.

(3) Annetuste registris toodud andmete õigsuse tagab erakonna juhatus.

(4) Erakond ei tohi vastu võtta anonüümset annetust ega juriidilise isiku annetust. Sellise annetuse tagastab erakond võimaluse korral annetajale. Võimaluse puudumisel kannab erakond kümne päeva jooksul annetuse riigieelarvesse, kus see lisatakse järgmisel eelarveaastal riigieelarvest erakondadele eraldatava toetuse hulka.

§ 12⁴. Valimiskampaania rahastamise avalikkus

(1) Erakond esitab aruande Riigikogu või kohaliku omavalitsuse volikogu või Euroopa Parlamendi valimiskampaania läbiviimiseks erakonna, käesoleva seaduse §-s 12⁶ nimetatud mittetulundusühingute ja erakonna nimekirjas kandideerinud isikute poolt tehtud kulutuste ning kasutatud vahendite päritolu kohta korruptsioonivastase seaduse § 14 lõikes 2 nimetatud komisjonile ühe kuu jooksul, arvates valimispäevast.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud komisjonil on õigus nõuda täiendavaid dokumente erakondade, käesoleva seaduse §-s 12⁶ nimetatud mittetulundusühingute ja kandideerinud isikute poolt tehtud kulutuste ning kasutatud vahendite päritolu kohta.

§ 12⁵. Eraldised riigieelarvest

(1) Riigikogus esindatud erakonnal on õigus eraldistele riigieelarvest. Eraldise suurus on proportsionaalne Riigikogu valimisel saadud kohtade arvuga.

(2) Riigikogu valimistel osalenud erakond, mis ei ületanud valimiskünnist, kuid kogus vähemalt:

1) ühe protsendi häältest, saab riigieelarvest eraldist 150 000 krooni aastas;

2) neli protsenti häältest, saab riigieelarvest eraldist 250 000 krooni aastas.

(3) Erakondade ühinemisel käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ettenähtud eraldised liidetakse. Erakonna jagunemisel eraldumise teel eraldatakse riigieelarve eraldis jagunevale erakonnale ning omandav erakond riigieelarvest eraldist ei saa. Erakonna jagunemisel jaotumise teel jaotatakse eraldis vastavalt erakondade jagunemislepingus sätestatud kokkuleppele. Erakonna lõpetamisel lõpeb õigus eraldisele riigieelarvest pärast registrikannet, kuid mitte hiljem kui kahe kuu möödumisel erakonna lõpetamise otsuse tegemisest erakonna poolt.

(4) Erakonnale eraldatavad summad kantakse erakonna arvele Vabariigi Valitsuse poolt määratud valitsusasutuse kaudu, lähtudes Vabariigi Valimiskomisjoni poolt esitatud teatisest, mis sisaldab erakondade poolt Riigikogu valimistel saadud kohtade arvu.

(5) Riigikogu valimiste toimumise aastal muudetakse riigieelarve eraldiste arvestamist valimistulemuste väljakuulutamisele järgnevast kuust.

(6) Erakonna jagunemisel muudetakse riigieelarve eraldiste arvestamist jagunemisele järgnevast kuust. Erakonna lõpetamisel muudetakse riigieelarve eraldiste arvestamist käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tähtajale järgnevast kuust, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 2 ja 4 nimetatud tingimusi. [RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 12⁶. Annetuste piirangud tulenevalt erakonna liikmelisusest

Käesolevas peatükis sätestatud piirangud erakonnale annetuste vastuvõtmisel ning annetuste avalikustamise nõuded laienevad ka mittetulundusühingule, mille liige erakond on. Erakonna annetused sellistele mittetulundusühingutele on lubatud.

§-d 12⁷–12¹².

[Kehtetud – RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

2². peatükk VASTUTUS

[RT I 2002, 102, 602- jõust. 01.01.2003]

§ 12¹³. [Kehtetu – RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§ 12¹⁴. Erakonnale tehtava annetuse registreerimise ja avalikustamise korra rikkumine

(1) Erakonnale tehtava annetuse registreerimise või avalikustamise korra rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni. [RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§ 12¹⁵. Erakonna majandustegevuse aastaaruande, vahendite kvartaliaruande ja valimiskampaania rahastamise avalikustamise korra rikkumine

(1) Erakonna majandustegevuse aastaaruande või erakonnale laekunud vahendite kvartaliaruande või erakonna valimiskampaania rahastamise avalikustamise korra rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni. (õ) 9.09.2008 15:30

§ 12¹⁶. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 12¹⁴–12¹⁵ sätestatud väärtegadele kohaldatakse karistusseadustiku (RT I 2001, 61, 364; 2002, 44, 284; 56, 350; 64, 390; 82, 480) üldosa ja väärtemenetluse seadustiku (RT I 2002, 50, 313) sätteid.

(2) Käesoleva seaduse §-des 12¹⁴–12¹⁵ sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on politseiprefektuur.

(3) Käesoleva seaduse §-des 12¹⁴–12¹⁵ sätestatud väärteloasju arutab maa- või linnakohus. [RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

3. peatükk Rakendussätted

§ 13. Seaduse rakendamine

(1) [Kehtetu - RT I 1998, 59, 941- jõust. 10.07.1998]

(2) Kuni VIII Riigikogu valimisteni võib erakondi asutada ja neid registreerida, kui neil on vähemalt 200 liiget.

(3) Käesoleva seaduse § 11 rakendatakse VIII Riigikogu valimistulemuste väljakuulutamise päevast.

(4) Varem registreeritud erakonna kandmisel mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse tuleb avaldusele lisada üldkoosoleku protokoll, millega on kinnitatud erakonna põhikirja kehtiv redaktsioon ning valitud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kandmise avaldusele allakirjutanud juhatus.

(5) Kuni 2004. aasta 1. jaanuarini erakonna sõlmitud laenulepingud ja krediitdilepingud jäävad kehtima. [RT I 2003, 90, 601- jõust. 01.01.2004]

§ 13¹. [Kehtetu - RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 14. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

Õiend

Lugeda „Erakonnaseaduse“ peatüki 2² § 12¹⁵. lõike 2 tekst järgmises sõnastuses:

„(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.“

Alus: "Riigi Teataja seaduse" § 17 lõige 3¹ punkt 2 ja Riigikogu põhiseaduskomisjoni 8. septembri 2008. aasta taotluskiri 2.6-3/1670.